

Zaaknummer : 01054866
Ons Kenmerk : ODH659185
Datum : 11-7-2023

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 24 november 2022 hebben wij de ontvangst geregistreerd van een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatie- en onderhoudswerkzaamheden aan De Tol 55 tot en met 249 (oneven) en De Tol 56 tot en met 250 (even) te Leidschendam en is aangevraagd door Stichting WoonInvest. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 september 2023 tot en met 15 april 2024.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Stichting WoonInvest;
- II. de voorschriften 1 tot en met 16 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende gegevens van 23 december 2022, 31 januari, 18 en 20 april 2023 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 15 april 2025.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering uiterlijk één maand van te voren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van te voren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

2. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het 'Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag De Tol' van 6 april 2023 en de aanvullende gegevens van 18 en 20 april 2023. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en waar in ieder geval het volgende dient te worden opgenomen:
 - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b. aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c. de uit te voeren werkzaamheden;
 - d. de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g. het logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
3. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief het logboek van de ecologische begeleiding op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond. In het logboek dient tenminste te worden opgenomen:
 - a. een verslag van het ongeschikt maken en vrijgave van de start van de werkzaamheden;
 - b. de tijden en datums wanneer de werkzaamheden zijn gestart en beëindigd;
 - c. wanneer controles op het verwijderen van het weringsmateriaal zijn uitgevoerd;
 - d. wanneer er extra contactmomenten zijn geweest met de uitvoerders en de initiatiefnemer.

4. De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een ecologisch deskundige¹ op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.
5. De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag De Tol' van 6 april 2023 en de aanvullende informatie van 18 en 20 april 2023.
6. Indien één of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
7. Tijdig, uiterlijk één maand, voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
8. De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dienen te worden gedaan:
 - a. voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
 - b. voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.

Specifieke voorschriften

9. De tijdelijke maatregelen voor de zomer-kraam en paarverblijfplaatsen dienen tot tenminste één jaar na de afronding van de werkzaamheden te blijven hangen. De tijdelijke alternatieve voorzieningen mogen pas verwijderd worden wanneer deze gewenningsperiode voor deze verblijfplaatsen in acht is genomen en de permanente voorzieningen functioneel zijn. De verwijdering dient begeleid te worden door de ecologisch deskundige op het gebied van de soorten (zie voorschrift 4). Indien blijkt dat de tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de soort en nadat door de ecologisch deskundige is vastgesteld dat de voorziening uit eigen beweging is verlaten.
10. Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis dient uitgevoerd te worden onder begeleiding van de ecologisch deskundige (vs. 4). De deskundige dient te allen tijde verslag te doen in het ecologisch logboek van alle handelingen welke een effect hebben op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Aan het ongeschikt maken verbinden wij de volgende voorwaarden:
 - a. het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd tussen 15 april tot en met 15 mei of tussen 15 juli tot en met 15 oktober. Dit is buiten de kwetsbare kraam- en winterperiode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis; en,

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk. (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- b. om vlemuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven de verblijfplaatsen te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen doorzichtige exclusion flaps te worden geplaatst op de invliegopeningen, en dient deze handeling te worden opgenomen in het logboek; en,
 - c. deze werkwijze dient minimaal vijf aaneengesloten dagen met gunstige weersomstandigheden te worden ingezet (minimaal 12 graden en een windkracht van minder dan 3 Bft) en deze dienen te worden opgenomen in het logboek; en,
 - d. het gebruik van materialen waarin vlemuizen verstrikt kunnen raken of aan vast kunnen plakken of verwonden, zoals (steiger)netten, glaswol of purschuim is niet toegestaan; en,
 - e. het gebruik van materialen zoals hierboven genoemd om alternatieve openingen, anders dan de aangetroffen invliegopening(en), af te sluiten is niet toegestaan. Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een doorzichtige exclusion flap, toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. De ruimte tussen exclusion flaps mag maximaal 1 meter zijn; en,
 - f. na het ongeschikt maken en voorafgaand aan de werkzaamheden, dient een ochtendcontrolebezoek door de ecologisch deskundige te worden uitgevoerd met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vlemuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Controlebezoeken dienen te worden opgenomen in het logboek.
11. Als valbeveiliging voor op de steigers en zeembalkons dienen hekken/hekwerk of dicht verstevigd doek gebruikt te worden waarbij de bovenste 50 cm vrij gehouden wordt of bij de in- en uitvliegplekken tenminste een ruimte van 50x50 cm vrijgehouden wordt van hekwerk of doek.
 12. De huidige en potentiële verblijfplaatsen aan de buitenschil van het gebouw dienen tijdens de werkzaamheden zoveel mogelijk gehandhaafd te blijven door:
 - a. de spouwen van de liftschachten ongeïsoleerd te laten;
 - b. de ruimten tussen de balkonplaten en de consoles en balkonplaten onderling niet op te vullen, te bedekken, of te schilderen; (het beton mag alleen daar behandeld en/of geschilderd worden waar betonrot is opgetreden);
 - c. de dilataties tussen de dakrand en het dak niet op te vullen, te bedekken, of te schilderen;
 - d. de dilataties waarin de afdichting ontbreekt, de afdichting niet te vervangen of te repareren, (gebruik van afsluitband is alleen daar toegestaan waar verweerde afsluitband aanwezig is). Gebruik van flexibele pasta is voor beiden gebouwen niet toegestaan.
 13. De correcte toepassing van voorschrift 9,10, 11 en 12 dient gecontroleerd te worden door de ecologische deskundige. De bevindingen dienen genoteerd te worden in het logboek.
 14. Er dienen minimaal acht nieuwe permanente vlemuisvoorzieningen te worden gerealiseerd:
 - a. In De Tol 55 tot en met 249:
 - i) vier permanente voorzieningen geschikt als paar- en zomerverblijfplaats voor vlemuizen opgenomen in de gevels, waarvan twee in de zuidwestgevel, één in de noordwestgevel, en één in de noordoostgevel;
 - b. In De Tol 56 tot en met 250:
 - i) vier permanente voorzieningen geschikt als kraam-, paar- en zomerverblijfplaats voor vlemuizen opgenomen in de gevels, waarvan twee in de zuidwestgevel, één in de noordwestgevel en één in de noordoostgevel bestaande uit geschakelde kasten met een minimale omvang van 80x70 cm (hxb).

15. De tijdelijke voorzieningen moeten functioneel zijn gedurende de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de tijdelijke voorzieningen minimaal twee keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de voorziening op zo kort mogelijke termijn weer hersteld wordt. Deze controles dienen plaats te vinden in begin april en eind augustus. De controlemomenten en de constatering dienen te worden opgenomen in het ecologisch logboek. Niet gebruikte vogelnesten in de voorzieningen dienen verwijderd te worden. Bovendien moeten de tijdelijke voorzieningen zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Indien wordt geconstateerd dat de tijdelijke voorzieningen zich onverhoopt toch binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden, dient direct contact opgenomen te worden met Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De tijdelijke kasten mogen niet zonder meer worden verplaatst.
16. De werkzaamheden dienen overdag uitgevoerd te worden. Daar waar het nodig is om in de ochtend- of avondschemer te belichten (voor zonsopgang of respectievelijk na zonsondergang), dient:
 - a. dit kunstlicht beperkt in sterkte te zijn en uitsluitend gericht te zijn op de directe werkplek;
 - b. zo geplaatst te zijn dat de geplaatste tijdelijke vleermuis kasten onverlicht zijn en geheel vrij blijven van strooilicht;
 - c. uitstraling van (bouw)verlichting op naastgelegen foerageergebied en vliegroutes dient te allen tijde voorkomen te worden tussen zonsondergang en zonsopkomst.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Als de ontheffingshouder de onderhoudsverplichting van de tijdelijke en de permanente vleermuisvoorzieningen wenst over te dragen aan een derde (bijvoorbeeld de Vereniging van Eigenaren) dan moet de ontheffingshouder zorgdragen voor de onderhoudsverplichting. Dit dient contractueel vastgelegd te worden.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 24 november 2022 hebben wij de ontvangst geregistreerd van een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatie- en onderhoudswerkzaamheden aan De Tol 55 tot en met 249 (oneven) en De Tol 56 tot en met 250 (even) te Leidschendam en is aangevraagd door Stichting WoonInvest. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 januari 2023 tot en met 1 december 2024.

Bij de aanvraag zijn de volgende stukken gevoegd:

- Quick scan ecologie, diverse panden te Leidschendam en Voorburg, Els & Linde B.V., concept met kenmerk 19.354, 16 december 2019;
- Natuuronderzoek Klaverweide 2-52, De Tol 55-249 en de Tol 56-250 Leidschendam-Voorburg, E.C.O.Logisch B.V., concept met kenmerk ARVL2123, 26 november 2021;
- Natuuronderzoek Klaverweide 2-52, De Tol 55-249 en de Tol 56-250 Leidschendam-Voorburg, E.C.O.Logisch B.V., concept met kenmerk ARVL2217, 25 augustus 2022;
- Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag De Tol, Complexen 2516 en 2517 Leidschendam WoonInvest, Arcadis Nederland B.V., kenmerk: D10059630:21, versie van 6 april 2023 (vervangt de versie van 26 oktober 2022) (hierna: activiteitenplan).

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 23 december 2022, 29 januari 2023 en 6 april 2023 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 23 december 2022, 31 januari, 18 en 20 april 2023 zijn de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- *Memo* Beantwoording vragen ODH re De tol, Arcadis Nederland B.V., projectnummer 30069268 DocId 1.0, 27 december 2022;
- Adviesrapport Gevelonderhoud Complexen De Tol Leidschendam, Wallcare Nederland B.V., complexnummer 515601, 12 april 2022;
- Uitwerking mitigatie complexen De Tol 2516 en 2517, Leidschendam, Arcadis Nederland B.V., 30 januari 2023;
- Beantwoorden vragen ODH re De Tol, Arcadis Nederland B.V., met kenmerk 5TS6MCK3KAS7-1753981772-196:1.0, 17 april 2023;
- Uitvoeringsplanning concept 14-4 2023. Smits vastgoedzorg, 14 maart 2023;
- Bouwplaatsinrichting de Tol te Leidschendam;

- tekening DO-05_Complex 2516 en 2517 - Principedetails Nieuwe situatie, versie 4. Alphaplan, van 3 februari 2023;
- tekening BT-05_Complex 2516 en 2517 - Principedetails Bestaande toestand. Versie 3. Alphaplan, van 8 juni 2022.

Ambtshalve zijn drie documenten aan de aanvraag toegevoegd:

- Soortgericht onderzoek Complex de Tol te Leidschendam, Aqua-Terra Nova B.V., rapportnummer 190560/AQT302FF/SJ, 13 oktober 2019;
- Nader onderzoek vleermuizen De Bres te Leidschendam, Antea Group Nederland B.V., projectnummer 0463954.100 revisie 00, 2 november 2021;
- Notitie locaties vleermuiskasten, Ecoresult B.V., met kenmerk NER20230330v01, 30 maart 2023.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 2 februari 2023 de termijn voor afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn van nature in Nederland in het wild levende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis is tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis opzettelijk te verstoren; en
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Stichting WoonInvest is voornemens renovatiewerkzaamheden ten behoeve van verduurzaming en direct noodzakelijk onderhoud aan De Tol 55 tot en met 249 en 56 tot en met 250 te Leidschendam uit te voeren.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende werkzaamheden:

Interne werkzaamheden:

- het aanbrengen van vraag gestuurde ventilatieroosters;
- het aanbrengen van CO₂-gestuurde ventilatie;
- het isoleren van de onderzijde van de eerste verdiepingvloer.

Werkzaamheden aan de buitenschil:

- het vervangen van het huidige glas voor HR++ glas en het plaatsen van nieuwe ventilatieroosters;
- het isoleren van de kopgevels door middel van een nieuw aan te brengen gevelisolatiesysteem tegen het huidige metselwerk aan;
- het vervangen van draaiende delen (deuren en ramen);
- het aanbrengen van extra dakisolatie en werkzaamheden aan de dakrand;
- het vervangen van borstweringspanelen in zijgevels;
- het vervangen van spouwankers;
- het uitvoeren van schilderwerkzaamheden en reinigingswerkzaamheden;
- het plaatsen van steigers en veiligheidshekken.

De werkzaamheden staan ingepland vanaf 15 september 2023 en duren tot 1 december 2024. In verband met de opgelegde verplichting de tijdelijke voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis langer te laten hangen, wordt een langere ontheffingsperiode aangehouden.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2021 en 2022 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van vleermuizen binnen het plangebied. Het nader onderzoek is, voor wat betreft de aanwezigheid van verschillende typen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, conform het Vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus) uitgevoerd. In de directe omgeving van het plangebied is in 2019 nog een soortgericht onderzoek uitgevoerd (rapport: Soortgericht onderzoek Complex de Tol te Leidschendam, van 13 oktober 2019), waarbij de focus lag op de jachtgebieden en vliegroutes van vleermuizen, maar waarbij ook diverse verblijfplaatsen in het plangebied zijn aangetroffen. Dit onderzoek is uitgevoerd volgens het toen geldende Vleermuisprotocol (2017).

Wij zijn van mening dat met de combinatie van bovenstaande rapporten en de toelichtingen hierop, de functies van het plangebied voor de soorten de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis voldoende in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de totale onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

Gewone dwergvleermuis

In totaal zijn in het plangebied twee kraamverblijfplaatsen, twaalf zomerverblijfplaatsen en zes paarverblijfplaatsen aangetroffen. Deze zijn aangetroffen op de volgende locaties:

De Tol 56 tot en met 250:

- twee kraamverblijfplaatsen, met ongeveer dertien dieren, aan de zuidwestgevel in een dilatatie nabij het vierde balkon van tweede rij balkons (in 2019);
- één zomerverblijfplaats aan de zuidwestgevel bij de hoek naar noordoosten, vermoedelijk bij zeembalkon;

- twee zomerverblijfplaatsen aan de zuidwestgevel, in een dilatatie in de onderrand van betonplaat boven bovenste balkon (in 2019);
- één paarverblijfplaats aan de zuidwestgevel op de hoek met de noordwestgevel bij een uitstekend balkon (in 2019);
- één paarverblijfplaats aan de zuidwestgevel (oostelijk deel van de gevel), in een dilatatie in de onderrand van betonplaat;
- één zomerverblijfplaats aan de noordoostgevel in een uitwendige vleermuiskast;
- één zomerverblijfplaats aan de zuidoostgevel nabij het trappenhuis, bij een uitstekend balkon;
- één zomerverblijfplaats op de hoek van de noordwest en de noordoostgevel, bij een uitstekend balkon;
- één paarverblijfplaats aan de noordwestzijde van het gebouw bij een uitstekend balkon, of bij onderzijde betonplaat bij bovenste balkon

De Tol 55 tot en met 249:

- twee zomerverblijfplaatsen aan zuidoostgevel, vermoedelijk bij uitstekend balkon;
- twee zomerverblijfplaatsen aan de zuidwestgevel), in een dilatatie in de onderrand van betonplaat;
- twee zomerverblijfplaatsen bij de liftkamer;
- één paarverblijfplaats aan de noordwestzijde bij een uitstekend balkon op de vierde verdieping van het gebouw (in 2019);
- één paarverblijfplaats aan de noordoostzijde van het gebouw, vermoedelijk betreft dit een van de twee aanwezige uitwendige vleermuiskasten;
- één paarverblijfplaats aan de zuidwestzijde bij een uitstekend balkon op de vierde verdieping.

Met de geplande werkzaamheden worden individuen bij achttien van de twintig verblijfplaatsen opzettelijk verstoord. Mogelijk gaan bij de werkzaamheden ook één zomerverblijfplaats en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren, omdat de exacte locatie van de verblijfplaatsen tijdens het onderzoek niet bepaald konden worden. Van kraam-, zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen op de volgende locaties:

De Tol 55 tot en met 249:

- één paarverblijfplaats aan de zuidwestgevel op de zesde verdieping bij een balkonaansluiting;
- twee paarverblijfplaatsen aan de zuidwestzijde van de gevel, in een dilatatie in de onderrand van betonplaat (in 2019).

Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan de drie verblijfplaatsen niet verloren, maar individuen worden wel opzettelijk verstoord. Hiermee wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het 'Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag De Tol' van 6 april 2023, en de aanvullende gegevens van 18 en 20 april en 15 mei 2023. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing buiten de kwetsbare periode van de gewone en ruige dwergvleermuis en het plaatsen van permanente voorzieningen. De werkzaamheden worden

uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Staat van instandhouding

Als gevolg van de werkzaamheden gaat mogelijk één zomerverblijfplaats en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis permanent verloren, ook worden de individuen uit twee kraamverblijfplaatsen, elf zomerverblijfplaatsen, twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en drie paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis tijdelijk verstoord. Na afronding van de werkzaamheden komen 21 van de in totaal 23 verblijfplaatsen weer beschikbaar. Er worden voorzorgsmaatregelen genomen in de vorm van het plaatsen van tijdelijke voorzieningen, het weren in de minst kritische periode voorafgaand aan de werkzaamheden en het plaatsen van enkele permanente voorzieningen. De genoemde maatregelen worden voor het merendeel getroffen volgens de richtlijnen uit de meest actuele Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12). Om verstoring door (bouw)verlichting op de naburige jachtgebieden en vliegroutes van vleermuizen te vermijden, hebben wij in voorschrift 16 opgenomen dat er enkel tussen zonsopkomst en zonsondergang gewerkt mag worden en, indien dit niet mogelijk is, de werkverlichting alleen op zo'n wijze geplaatst wordt dat verstoring op de aanliggende jachtgebieden en vliegroutes niet plaatsvindt.

Tijdelijke voorzieningen

Voorafgaand aan de werkzaamheden zijn begin juni 2022 72 tijdelijke voorzieningen gerealiseerd. Deze zijn geplaatst aan de gevels van de volgende locaties:

- De Tol 311-505, 28 vleermuiskasten van het type VMT1 of VMT1a en 2 van het type VTM3 van Unitura;
- De Tol 262-300, zes vleermuiskasten van het type VTM3 van Unitura;
- De Tol 302-340, 26 vleermuiskasten van het type VMT1 of VMT1a van Unitura;
- 't Hert 41, drie vleermuiskasten van het type VMT1 of VMT1a van Unitura;
- 't Hert 67, drie vleermuiskasten van het type VMT1 of VMT1a van Unitura;
- 't Hert 97, drie vleermuiskasten van het type VMT1 of VMT1a van Unitura;
- 't Hert 108, drie vleermuiskasten van het type VMT1 of VMT1a van Unitura;

Deze tijdelijke voorzieningen zijn niet opgehangen conform de richtlijnen in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12). Het aantal tijdelijke voorzieningen 72 is geringer dan 92 voor een 1:4 compensatie en deze voorzieningen zijn sterk geclusterd opgehangen op slechts enkele gebouwen. Gezien de het gemeenschappelijke jachtgebied rond de Tol en het wisselend aanwezig zijn van de kraamgroep van dertig gewone dwergvleermuizen in de Tol en aan de Nieuwstraat, is het aannemelijk deze (kraam) groep gewone dwergvleermuizen het zuidoostelijk deel van Leidschendam als leefgebied heeft. Binnen 200 meter afstand van het gebied de Tol, langs de Nieuwstraat en Venestraat zijn zestig tijdelijke voorzieningen aanwezig vanuit andere projecten.

Deze voorzieningen zijn op een groot aantal woningen aangebracht en hangen op diverse oriëntaties. Het totaal aan tijdelijke voorzieningen, inclusief de tijdelijke voorzieningen van dit project, voor deze groep vleermuizen is 132. Deze hangen verspreid over een groot aantal locaties en met diverse oriëntaties. Hierdoor zijn wij van mening dat er voldoende tijdelijke voorzieningen zijn gerealiseerd.

De onderzoeksgegevens in het rapport 'Nader onderzoek vleermuizen De Bres te Leidschendam' van 2 november 2021 en de notitie 'Notitie locaties vleermuiskasten' van 30 maart 2023 geven aan dat deze groep vleermuizen de tijdelijke voorzieningen in de vorm van vleermuiskasten bij de Nieuwstraat en De Tol reeds heeft 'ontdekt' en gebruikt als zomer- en kraamverblijfplaats. Omdat de gewone dwergvleermuis tijd nodig heeft de meest geschikte tijdelijke en daarna de meest geschikte permanente voorzieningen te ontdekken, achten wij het noodzakelijk de tijd waarin de tijdelijke voorzieningen voor zomer- en kraam-, en paarverblijfplaatsen beschikbaar moeten zijn en onderhouden te worden te verlengen tot minimaal één jaar na afronding van de werkzaamheden. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 9 en 15.

In voorschrift 15 is tevens opgenomen dat de voorzieningen te allen tijde functioneel dienen te blijven en minimaal twee keer per jaar, begin april en eind augustus, door een ecologisch deskundige gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit. Bovendien moeten de tijdelijke voorzieningen zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden.

Permanente voorzieningen

Na afronding van de werkzaamheden zijn 21 van de 23 verblijfplaatsen weer in oorspronkelijke staat beschikbaar. Deze zijn van dezelfde kwaliteiten als voorheen, dit hebben wij geborgd in voorschrift 12. In het activiteitenplan van 6 april 2023 is aangegeven dat er op iedere kop gevel één permante kast van het type IB VL 10 van Vivara Pro (grote kasten) en zes kasten van het IB VL 06 van Vivara Pro worden ingebouwd. De inbouwkasten worden op de tweede, de vierde, de zesde en de zevende verdieping ingebouwd in de windrichtingen noordwest, noordoost en zuidoost. Dit zijn meer voorzieningen dan noodzakelijk voor het verloren gaan van één zomerverblijfplaats en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. De voorzieningen worden ingebouwd waar deze verloren gaan. Hiermee zijn wij van mening dat er voldoende permanente voorzieningen worden gerealiseerd.

Ongeschikt maken

Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt voor vleermuizen onder begeleiding van een ecologisch deskundige om te voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Het ongeschikt maken vindt plaats buiten de kwetsbare kraam- en winterperiode en dient derhalve uitgevoerd te worden tussen 15 april tot en met 15 mei of van 1 augustus tot 15 oktober. Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd door het plaatsen van doorzichtige exclusion flaps. Deze methode dient gedurende minimaal vijf aaneengesloten dagen te worden ingezet onder de juiste weersomstandigheden (minimaal 12 graden en een windkracht van minder dan 3 Bft). Het gebruik van (steiger)netten, purschuim of glaswol voor het weren van vleermuizen is niet toegestaan. Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een doorzichtige exclusion flap, toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. De ruimte tussen exclusion flaps mag maximaal 1 meter zijn. Na het ongeschikt maken wordt een ochtendcontrole uitgevoerd door de ecologisch deskundige alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Met deze maatregelen wordt voorkomen dat er dieren worden verwond of gedood. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 10. De ecologisch deskundige dient verslag te doen van het ongeschikt maken in het logboek. Deze maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit de meest actuele Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12).

Bij het werken op steigers en werkbalkons worden valnetten gebruikt om de veiligheid van werknemers te garanderen gedurende de uitvoering van de werkzaamheden. Om te voorkomen dat vleermuizen opgesloten of verstrikt kunnen raken in deze netten, hebben wij in voorschrift 11 opgenomen dat er steigerhekken of dichte steigerdoeken gebruikt worden en dat bij de uitvliegplekken tenminste een opening is van 50x50 cm.

De werkzaamheden duren ongeveer één week per verdieping; vier weken voor het dak en ongeveer zes weken voor de gevels. Na deze werkzaamheden is er geen sprake meer van verstoring. De ecologisch deskundige controleert na afloop van de werkzaamheden dat alle werende voorzieningen zijn verwijderd. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 3, onder c.

Cumulatieve effecten

De gewone dwergvleermuis

In de uitgevoerde onderzoeken in 2019 en 2021-2022 zijn in totaal twee kraamverblijfplaatsen, twaalf zomerverblijfplaatsen en zes paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en drie paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis aangetroffen. Het geringe overlap in de resultaten van beide onderzoeksrapportages geeft

aan dat beide gebouwen een groter aantal verblijfsplekken heeft dan de beide onderzoeken tezamen aangeven. Gezamenlijk geven zij aan dat de meeste verblijfsplekken, met uitzondering van een boilerkamer op het dak en een dilatatievoeg, zich in de externe schil van het gebouw bevinden. De hier vastgestelde kraam- en zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zijn onderdeel van een groter netwerk aan verblijfplaatsen in het zuidoostelijk deel van Leidschendam. Een aanzienlijk deel van deze verblijfplaatsen is aanwezig in dit plangebied en een nabijgelegen plangebied aan de Nieuwstraat en de Venestraat (hierna: Nieuwstraat), waarvoor ook een procedure ontheffing Wnb is gestart. In deze kraamgroep tenminste zijn dertig vrouwtjes aangetroffen en er zijn hier (gezamenlijk) tenminste acht mannetjes van de gewone dwergvleermuis aanwezig.

Naast het uitvoeren van renovatie- en verduurzamingswerkzaamheden aan De Tol 55 tot en met 249 en 56 tot en met 250 is Stichting WoonInvest tussen 2023 en 2025 tevens voornemens om op de nabijgelegen locatie Nieuwstraat twee appartementencomplexen te slopen en daarna drie appartementencomplexen nieuw te bouwen. Als gevolg van deze voorgenomen sloopwerkzaamheden worden in dat plangebied twee massawinterverblijfplaatsen, drie kraamverblijfplaatsen, tien zomerverblijfplaatsen en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vernietigd. Op 12 en 13 april 2022 zijn voor het project Nieuwstraat tijdelijke voorzieningen geplaatst voor dezelfde groep vleermuizen. Hier zijn zestig vleermuiskasten opgehangen rond de Nieuwstraat. Deze kasten hangen allen binnen 300 meter, en grotendeels binnen 200 meter afstand van De Tol. De monitoringgegevens uit het rapport 'Notitie locaties vleermuiskasten' van 30 maart 2023 laten zien dat deze groep voornamelijk de tijdelijke voorzieningen langs de Nieuwstraat gevonden heeft en in gebruik heeft genomen als kraam- en zomerverblijfplaats.

Naast deze twee ingrepen van Stichting WoonInvest staan er in de omgeving van dit plangebied voor de periode tussen 2024 en 2026 nog diverse andere ingrepen gepland in de bouwsubstantie van Leidschendam, waaronder de na-isolatie van nog eens vier complexen aan De Tol, welke allen van (mogelijke) invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van dezelfde groep gewone dwergvleermuizen. Stichting WoonInvest heeft met woonstichting Vidomes afgestemd de werkzaamheden aan gebouwen rond het gebied De Tol niet tegelijkertijd te laten plaatsvinden en deze werkzaamheden zo ruim mogelijk te faseren. Met de gemaakte afspraken omtrent het gefaseerd werken, achten wij het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis met de huidige functies in de omgeving aanwezig blijft.

Gegevens over de regionale trend of de provinciale trends van de gewone dwergvleermuis zijn afwezig. De landelijke trend in verspreiding van deze soort is licht positief, de trend in relatieve aantallen is licht positief (bron: VZZ/CBS 2022). De gewone dwergvleermuis is een wijd verspreide en veel voorkomende vleermuissoort in Leidschendam.

De ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is een wijdverspreide, maar minder vaak voorkomende vleermuissoort dan de gewone dwergvleermuis in de gemeente Leidschendam. Gegevens over de regionale trend of de provinciale trend van de ruige dwergvleermuis zijn afwezig. De landelijk trend in verspreiding van deze soort en de trend in (relatieve) aantallen is onbekend (bron: VZZ/CBS 2022). Met de genomen tijdelijke en permanente maatregelen achten wij het aannemelijk dat de soort in het plangebied aanwezig blijft en dat de staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis niet zal wijzigen.

Concluderend

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de renovatie- en onderhoudswerkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zoals genoemd in artikel 3.8, lid 5, sub b en onder 3, van de Wnb.

Uit het rapport 'Adviesrapport Gevelonderhoud Complexen De Tol Leidschendam' van 12 april 2022 is gebleken dat het huidige voegwerk van object de Tol niet meer voldoet aan de landelijk toegepaste eisen voor voegwerk in de buitensituatie. De spouwankers zijn gecorrodeerd en dienen behandeld te worden. Ook is het aantal spouwankers onvoldoende. Er dienen spouwankers bijgeplaatst te worden. Uitstel of afstel van het noodzakelijke voegwerk leidt tot kou-, vocht- en schimmelklachten bij de bewoners. Voorts zijn er risico's verbonden aan de huidige situatie. In het verleden hebben zich instortingen voorgedaan van het gevelmetselwerk van met name hoge (woon)gebouwen ("baksteenregen"). De oorzaak van deze instortingen bleek te liggen in een sterke achteruitgang van de kwaliteit van het metselwerk, meestal gecombineerd met al dan niet ernstige corrosie dan wel volledig functieverlies van de spouwankers.

Door de gebrekkige isolatie en achterwege blijven van ventilatie neemt de kans toe op vocht- en schimmelproblemen, zoals die vaak bestaan/ontstaan bij dit type woningbouw uit de betreffende bouwperiode. De appartementencomplexen zijn gebouwd tussen 1972 en 1973. De woningen zijn gebouwd conform de toen geldende bouwnormen en hebben het energielabel E tot en met G. De thermische kwaliteit van woningen is slecht en voldoen niet meer aan de huidige eisen met betrekking tot isolatie en ventilatie. Slecht geïsoleerde woningen zorgen voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden.. Na renovatie zullen de woningen energielabel A+ krijgen. Hiermee draagt de voorgenomen renovatie bij aan de doelstellingen uit de Energie- en Klimaatakkoorden. In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijwoningen en vrijstaande huizen, energiearm of energieneutraal gemaakt moeten worden. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Daarnaast heeft Nederland ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs dat als centraal doel heeft het reduceren van CO₂-uitstoot. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid. Het is de taak van de woningbouwvereniging passende preventieve maatregelen te nemen om het ontstaan van gezondheidsklachten voor te zijn. Door de geplande werkzaamheden wordt het binnenklimaat van de woningen verbeterd. Na de renovatie zullen de meeste woningen energielabel A tot C hebben.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het genoemde belang 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende is onderbouwd om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatie-gebonden omdat het gaat om renovatie- en onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van verduurzaming van bestaande bebouwing. Met de gekozen werkwijze wordt het gebouw geschikt gemaakt volgens de huidige gebouw-eisen en worden wederom verblijfplaatsen voor vleermuizen in de spouw gerealiseerd. Daarnaast wordt op dusdanige wijze gewerkt dat het doden en verwonden van aanwezige vleermuizen wordt voorkomen (door ontmoediging). De werkzaamheden worden aangepast door de twee woonblokken in twee bouwstromen te renoveren waarbij de meest kwetsbare periode, de kraamperiode, voor vleermuizen wordt ontzien. Met de gekozen werkwijze wordt ook geen verbodsbepalingen overtreden ten aanzien van de aanwezige ooievaar. Hierdoor is de gekozen werkwijze het meest gunstige voor de aanwezige vleermuissoorten. Een alternatief, bijvoorbeeld het slopen van de huidige bebouwing, zal leiden tot het vernietigen van alle verblijfplaatsen. Niets doen zou leiden tot het niet behalen van de doelstelling die aan de woningcorporaties is gesteld om het gebouw aan de huidige wooneisen en klimaateisen te laten voldoen. Hierdoor is de gekozen werkwijze de meest gunstige met het oog op behoud van de huidige verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden worden mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de beschermde soorten te verminderen, hetgeen ook wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en zijn er tijdelijke alternatieve voorzieningen en worden er op korte termijn gelijkwaardige nieuwe voorzieningen voor de aanwezige soorten gerealiseerd. Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, worden de negatieve effecten op de hier aanwezige populaties zoveel mogelijk voorkomen.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Hiervoor is de gemeente Leidschendam-Voorburg bevoegd gezag.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.